Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 12. aprillil 2018[1]

Kohtuasi C-4/17 P

Tšehhi Vabariik
versus

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus – EAGF – Teatud kulude väljajätmine Euroopa Liidu rahastamisest – Tšehhi Vabariigi kantud kulud – Viinamarjaistanduste kaitse loomade ja lindude eest – Õiguskindlus – Õiguspärase ootuse kaitse – Õigus olla ära kuulatud

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva apellatsioonimenetluse pooled ei tee asja Euroopa Kohtu jaoks lihtsaks. Komisjoni tegevust enne kohtuvaidlust ei saa ka parima tahtmise korral enam pidada heaks halduseks. Kuid ka Tšehhi Vabariik ei püüdnud õigel ajal kõrvaldada vastuolusid ja kahtlusi, vaid jääb kuni tänaseni oma nõude juurde, et saada kasu komisjoni tehtud vigadest. Seejuures jätab see liikmesriik niisama hästi kui esitamata argumendid, mis tegelikult on edu pant.

2. Sisuliselt on küsimus selles, kas veiniistanduste kaitse loomade ja lindude eest kujutab endast veiniistanduste ümberkorraldus- ja muutmistegevust, eelkõige viinamarjaistanduste haldamise parandamist. Sellega on seotud küsimus, kas komisjon peab sellise meetme vaidlustama toetusprogrammi esimesel esitamisel, kui ta on arvamusel, et meede on lubamatu.

3. Taustaks on viinamarjakasvatuse edendamine liidus vastavalt määrusele nr 479/2008[2]. See määrus nägi ette, et liikmesriigid võisid edendada ainult teatud lõplikult määratletud meetmeid ning pidid kavatsetavad edendamismeetmed toetusprogrammis kirja panema. Selle programmi esitasid nad komisjonile, kes võis kolme kuu jooksul esitada vastuväited.

II. Õiguslik raamistik

4. Õigusraamistikku iseloomustab teatud keerukus ja asjaomaste sätete pidev muutmine.

1 Algkeel: saksa.

2 Nõukogu 29. aprilli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 479/2008, mis käsitleb veinituru ühist korraldust ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1493/1999, (EÜ) nr 1782/2003, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 3/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2392/86 ja (EÜ) nr 1493/1999 (EÜT 2008, L 148, lk 1; edaspidi „määrus nr 479/2008“).

A. Toetust käsitlevad õigusnormid

5. Määruse nr 479/2008 artikkel 5 sätestas viinamarjakasvatuse toetusprogrammide esitamise komisjonile:

„1. Iga II lisas osutatud tootjaliikmesriik esitab esimest korda 30. juuniks 2008 komisjonile viieaastase toetusprogrammi kava, mis sisaldab käesolevale peatükile vastavaid meetmeid.

[…]

(2) Toetusprogramme hakatakse kohaldama kolm kuud pärast nende esitamist komisjonile.

Kuid kui toetusprogramm ei vasta käesolevas peatükis sätestatud tingimustele, teavitab komisjon sellest liikmesriiki. Sellisel juhul esitab liikmesriik komisjonile muudetud toetusprogrammi. Muudetud toetusprogrammi hakatakse kohaldama kaks kuud pärast selle esitamist, välja arvatud juhul, kui vastuolu ei ole kõrvaldatud – sel juhul kohaldatakse käesolevat lõiku.

(3) […]“

6. Määruse nr 479/2008 artikli 7 lõige 1 nimetas punktis c „viinamarjaistanduste ümberkorraldami[st] ja muutmi[st] vastavalt artiklile 11“ abikõlblikeks meetmeteks. Artikkel 11 määratleb need meetmed järgnevalt:

„1. Viinamarjaistanduste ümberkorraldamise ja muutmise meetmete eesmärk on suurendada veinitootjate konkurentsivõimet.

2. […]

(3) Viinamarjaistanduste ümberkorraldus- ja muutmistoetus võib hõlmata ainult ühte või mitut järgmist tegevust

a) sordivahetus, sealhulgas ümberpookimise teel;

b) viinamarjaistanduste ümberpaigutamine;

c) viinamarjaistanduste haldamise parandamine.

Ei toetata niisuguste viinamarjaistanduste tavapärast uuendamist, kus viinapuud on ealiselt vananenud.

(4) […]“

7. Varem kehtinud määruse nr 1493/1999[3] artikli 11 lõige 2 sisaldas veel ümberkorraldus- ja muutmismeetmete eesmärgi kohta järgmist regulatsiooni, mida aga määruses nr 479/2008 enam ei esine:

„Selle süsteemi eesmärk on kohandada toodang vastavaks turu nõuetele.“

3 Nõukogu 17. mai 1999. aasta määrus (EÜ) nr 1493/1999 veinituru ühise korralduse kohta (EÜT 1999, L 179, lk 1; ELT eriväljaanne 03/26, lk 25).

8. Rakendusmäärusega (EL) nr 202/2013[4] viis komisjon määruse (EÜ) nr 555/2008[5] artiklisse 6 sisse järgmise regulatsiooni:

„Abikõlblikud ei ole järgmised toimingud:

[…]

b) kaitse ulukite, lindude või rahe põhjustatud kahju eest;

[…]"

9. Vastavalt määruse nr 479/2008 artiklile 114 käsitati vaidluse esemeks olevat edendamismeedet sekkumismeetmena põllumajandusturgude reguleerimiseks, määruse (EÜ) nr 1290/2005[6] artikli 3 lõike 1 punkti b tähenduses. Viimati nimetatud säte reguleeris Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (edaspidi „EAGF") teatud kulusid ja on nüüd esitatud määruse (EL) nr 1306/2013[7] artikli 4 lõikes 1.

B. Kontrolli käsitlevad sätted

10. Vastavalt määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 52 lõikele 1 (varem määruse nr 1290/2005 artikkel 31) võib komisjon teatud kulud tagantjärele rahastamisest välja jätta:

„Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega määratakse liidu rahastamisest väljajäetavad summad, kui ta leiab, et artikli 4 lõikes 1 ja artiklis 5 osutatud kulusid ei ole kantud kooskõlas liidu õigusega […]."

11. Määruse (EÜ) nr 885/2006[8] artikkel 11 sätestab menetluse, mis viiakse läbi enne komisjoni otsust teatud summade väljajätmise kohta:

„1. Kui komisjon tuvastab tänu uurimisele, et tehtud kulutused ei ole ühenduse eeskirjadega kooskõlas, edastab ta kontrollimise tulemused asjaomasele liikmesriigile ning lisab vajalikud parandusmeetmed, et edaspidi tagada eeskirjadele vastavus.

Komisjoni teates viidatakse käesolevale määrusele. Liikmesriik teatab kahe kuu jooksul teate kättesaamisest ning komisjon võib vastavalt sellele oma seisukohti muuta. Põhjendatud juhul võib komisjon vastamistähtaega pikendada.

Pärast vastamistähtaja möödumist kutsub komisjon pooled kahepoolsetele läbirääkimistele, kus üritatakse jõuda kokkuleppele võetavate meetmete osas ning samuti rikkumise tõsiduse ja ühendusele tekitatud finantskahju osas.

4 Komisjoni 8. märtsi 2013. aasta rakendusmäärus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 555/2008 seoses veinisektori toetusprogrammide esitamise ja kolmandate riikidega kauplemisega (ELT 2013, L 67, lk 10).

5 Komisjoni 27. juuni 2008. aasta määrus, milles sätestatakse veinituru ühist korraldust käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 479/2008 üksikasjalikud rakenduseeskirjad veinisektoris seoses toetusprogrammide, kolmandate riikidega kauplemise, tootmisvõimsuse ja kontrollidega (EÜT 2008, L 170, lk 1).

6 Nõukogu 21. juuni 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1290/2005 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta (EÜT 2005, L 209, lk. 1).

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT 2013, L 347, lk 549).

8 Komisjoni 21. juuni 2006. aasta määrus, millega nähakse ette nõukogu määruse (EÜ) nr 1290/2005 kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad seoses makseasutuste ja teiste organite akrediteerimise ning EAGFi ja EAFRD raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmisega (EÜT 2006, L 171, lk 90), komisjoni 2. mai 2012. aasta rakendusmääruse (EL) nr 375/2012, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 885/2006 (ELT 2012, L 118, lk 4), redaktsioonis.

2. Liikmesriik edastab kahe kuu jooksul pärast lõike 1 kolmandas lõigus osutatud kahepoolsete läbirääkimiste protokolli kättesaamist nendel läbirääkimistel nõutud andmed või kogu muu teabe, mida ta peab edasise uurimise jaoks kasulikuks.

Põhjendatud juhtudel ja liikmesriigi põhjendatud taotlusel võib komisjon lubada esimeses lõigus osutatud tähtaega pikendada. Taotlus tuleb komisjonile adresseerida enne kõnealuse tähtaja möödumist.

Komisjon edastab pärast esimeses lõigus osutatud tähtaja möödumist liikmesriigile ametlikult järeldused, mis on tehtud vastavuse kontrolli raames saadud teabe alusel. Järeldustes esitatakse hinnang nende kulude kohta, mida komisjon kavatseb määruse […] nr 1290/2005 artikli 31 alusel ühenduse rahastamisest välja jätta, ning viide käesoleva määruse artikli 16 lõikele 1.

3. Liikmesriik teatab komisjonile ühenduse eeskirjade järgimise tagamiseks võetavad parandusmeetmed ja nende jõustumise kuupäeva.

Komisjon võtab pärast lepitusorgani poolt vastavalt käesoleva määruse 3. peatükile koostatud aruande analüüsimist vajaduse korral määruse […] nr 1290/2005 artikli 31 alusel vastu otsuse või mitu otsust ühenduse eeskirjade rikkumisega seotud kulude väljajätmise kohta ühenduse rahastamisest seni, kuni liikmesriik on parandusmeetmed tulemuslikult rakendanud.

[…]"

12. Määruse nr 885/2006 artiklid 12–16 sisaldavad sätteid lepitusmenetluse kohta, milles asjaomane liikmesriik ja komisjon peavad otsima üksmeelset lahendust.

13. Määrus nr 885/2006 asendati alates 1. jaanuarist 2015 rakendusmäärusega (EL) nr 908/2014[9], mis sisaldab sarnaseid sätteid.

III. Vaidluse taust

14. Üldkohtu 20. oktoobri 2016. aasta otsuse, Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (T-141/15, EU:T:2016:621, punktid 1–17, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus") kohaselt on vaidluse tasust põhiliselt järgnev:

15. Tšehhi Vabariik esitas 9. juulil 2008 vastavalt määruse nr 479/2008 artikli 5 lõikele 1 komisjonile toetusprogrammi kava eelarveaastateks 2009–2014. Programmi kava meetmete hulka kuulus veiniistanduste loomade ja lindude eest kaitsmise meede, mis pidi teostatama kas mehhaaniliste vahenditega, st viinamarjamägede tarastamisega, või erinevate eemalepeletamisrajatistega, või teise võimalusena aktiivsetel viisidel, mille puhul inimesed peletavad loomi või linde eemale.

16. Vastavalt määruse nr 479/2008 artikli 5 lõikele 2 esitas komisjon 8. oktoobri 2008. aasta kirjaga eespool nimetatud kavale vastuväited. Komisjoni vastuväited ei olnud siiski seotud kõnealuse kaitsemeetmega. Tšehhi Vabariik töötas kava komisjoni vastuväidete alusel ümber ja esitas komisjonile 12. veebruaril 2009 uue kava. Teine kava sisaldas uuesti muutmata kujul kõnealust kaitsemeedet. Kahekuulise tähtaja jooksul, st kuni 12. aprillini 2009, ei esitanud komisjon enam vastuväiteid.

9 Komisjoni 6. augusti 2014. aasta rakendusmäärus, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses makse- ja muude asutustega, finantsjuhtimisega, raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmisega, kontrollieeskirjadega, tagatistega ja läbipaistvusega (ELT 2014, L 255, lk 59).

17. Komisjon edastas 20. veebruaril 2009 Tšehhi Vabariigile siiski vastavalt määruse nr 885/2006 artikli 11 lõikele 1 teate numbri VT/VI/2009/101/CZ all teostatud uurimise kohta, et kontrollida Tšehhi Vabariigi viinamarjaistanduste ümberkorraldus- ja muutmismeetmete kooskõla selles valdkonnas kehtivate toetuse andmise tingimustega ühel varasemal turundusaastal, nimelt turundusaastal 2007/2008. See teade sisaldab muu hulgas järgmist:

„See tulemus selgitab siiski, et ümberkorraldustööd piirdusid peamiselt selleks tehtud töödega, et kaitsta olemasolevat viinamarjaistandust loomade eest, ilma et oleks olnud muid sekkumisi. Probleem tekib seoses selle meetme kooskõlaga määruse (EÜ) nr 1493/1999 artikli 11 lõikega 2, mille kohaselt on süsteemi eesmärk kohandada toodang turu nõuetele vastavaks. Kui Tšehhi Vabariigis piirdus ümberkorraldus ainult olemasoleva viinamarjaistanduse kaitsmisega loomade eest, ei ole kulutused *prima facie* toetuskõlblikud, kuna need ei ole seotud määruses tingimuseks seatud nõuetega."

18. Samas kirjas selgitas komisjon, et Tšehhi asutused „peaksid võtma kõik vajalikud meetmed puuduste ja mittevastavuste kõrvaldamiseks."

19. Komisjon teatas 22. septembri 2009. aasta kirjaga oma kavatsusest korraldada järgmine kontrolluuring numbriga VT/VI/2009/004/CZ. Andmete kogumine pidi läbi viidama Tšehhi Vabariigis turundusaastal 2008/2009 võetud viinamarjaistanduste ümberkorraldamise ja muutmise meetmete suhtes.

20. Komisjon tõdes määruse nr 885/2006 artikli 11 lõike 1 alusel saadetud 22. märtsi 2010. aasta teates uuringu VT/VI/2009/004/CZ kohta eelkõige järgmist:

„Kohapeal kontrollimisel tekkisid auditi meeskonnal kahtlused, kas aktiivne kaitse lindude ja loomade eest o[li] ümberkorralduse ja muutmise raames toetuskõlblik tegevus."

21. Peale selle teatas komisjon Tšehhi Vabariigile samas dokumendis, et „aktiivset ja passiivset kaitset lindude ja metsloomade eest ei saa lugeda uueks meetmeks, millega parandatakse viinamarjaistanduste haldamist nii, et toodangut on kohandatakse turu nõuetele vastavaks." Viimaks tuletatakse teates meelde, „et määruses (EÜ) nr 1493/99 sätestatakse selgelt, et [ümberkorraldusmeetmete] eesmärk" seisneb selles, et „kohandada toodang vastavaks turu nõuetele"."

22. Komisjon edastas 31. jaanuaril 2011 Tšehhi Vabariigile kahepoolse kohtumise protokolli, mis toimus määruse nr 885/2006 artikli 11 lõike 1 kolmanda lõigu kohaselt Tšehhi Vabariigi esindajate ja komisjoni enda teenistuste vahel 13. detsembril 2010 ja kus käsitleti mõlemat nimetatud uuringut.

23. Protokolli kohaselt oli komisjon seisukohal, et kulud, mis kanti Tšehhi Vabariigis kõnealuse kaitsemeetme raames, ei kujutanud endast toetuskõlblikke kulusid, ja palus Tšehhi Vabariigil teatada eelarveaastateks 2008-2010 deklareeritud kulude täpne summa. Ka selles protokollis tugines komisjon viinamarjaistanduste ümberkorralduse ja muutmise meetmete eesmärgile vastavalt määrusele nr 1493/1999, milleks on nimelt toodangu kohandamine turu nõuetele.

24. Alates 31. jaanuarist 2011 on komisjon kõigi käesoleva asjaga seotud kirjade alguses viidanud kahele eespool nimetatud uuringule.

25. Komisjon edastas 3. detsembril 2012 vastavalt määruse nr 885/2006 artikli 11 lõike 2 kolmandale lõigule ja artikli 16 lõikele 1 Tšehhi Vabariigile teate. Selles teates kinnitas ja täpsustas komisjon oma seisukohta, et Tšehhi Vabariigi ette nähtud viinamarjaistanduste aktiivse ja passiivse kaitse vormid ei kuulu määruse nr 1493/1999 artikli 11 ja määruse nr 479/2008 artikli 11 kohase ümberkorralduse ja muutmise mõiste alla. Seoses sellega tegi komisjon ettepaneku finantskorrektsiooniks summas 52 347 157,43 Tšehhi krooni ja 11 984 289,94 eurot eelarveaastate 2007-2010 puhul, kusjuures eelarveaastate 2007 ja 2008 suhtes kohaldatakse määrust nr 1493/1999 ja ülejäänud eelarveaastate suhtes määrust nr 479/2008.

26. Tšehhi Vabariigi 17. jaanuari 2013. aasta taotluse alusel korraldas lepitusorgan 19. juunil 2013 istungi ning avaldas 2. juulil 2013 lepitusmenetluse lõpparuande numbriga 13/CZ/552. Selles aruandes soovitas lepitusorgan komisjonil jätta tegemata finantskorrektsiooni ettepanek kogu abiprogrammi raames ajavahemikul 2009–2014 kantud kulude suhtes ning vaadata uuesti läbi kavandatav finantskorrektsioon.

27. Komisjon edastas 22. aprillil 2014 Tšehhi Vabariigile pärast lepitusorgani aruande esitamist lõpliku seisukoha. Selles seisukohas kinnitas komisjon oma arvamust, et viinamarjaistanduste ümberkorralduse ja muutmise raames võetud kõnealust kaitsemeedet ei saa pidada toetuskõlblikuks.

28. Eelarveaastate 2007–2009 kohta tõdes komisjon, et kuna ta ise ei olnud esitanud vastuväiteid kõnealust kaitsemeedet puudutava toetusprogrammi kavale, võis Tšehhi Vabariik põhjendatult lähtuda sellest, et meetmete jaoks antud toetus oli toetuskõlblik. Komisjoni arvates ei saanud Tšehhi Vabariigil siiski pärast komisjoni 22. märtsi 2010. aasta kirja saamist tekkida selles suhtes õiguspärast ootust. Sel põhjusel oli komisjon arvamusel, et finantskorrektsioon on põhjendatud kõigi pärast 22. märtsi 2010 kantud kulude puhul. Seejärel tegi ta majandusaastate 2010–2012 kohta finantskorrektsiooni ettepaneku kogusummas 2 123 199,04 eurot.

29. Lõpuks võttis komisjon määruse nr 1306/2013 artikli 52 alusel vastu 16. jaanuari 2015. aasta rakendusotsuse (EL) 2015/103 (edaspidi „vaidlusalune rakendusotsus"), mille kohaselt Euroopa Liidu rahastamine ei kata teatavaid kulusid, mida liikmesriigid on kandnud Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) raames.[10]

30. Vaidlusaluses rakendusotsuses keeldus komisjon viinamarjaistanduste ümberkorraldus- ja muutmisprogrammi raames EAGFi kaudu rahastamast Tšehhi Vabariigi poolt kõnealuse kaitsemeetmete jaoks aastatel 2010–2012 kantud kulusid kogusummas 2 123 199,04 eurot.

31. Üldkohus jättis Tšehhi Vabariigi poolt vaidlusaluse rakendusotsuse peale esitatud hagi vaidlustatud kohtuotsusega rahuldamata.

IV. Poolte nõuded

32. Selle kohtuotsuse peale esitas Tšehhi Vabariik 4. jaanuari 2017. aasta dokumendiga käesoleva apellatsioonkaebuse ja palub

1) tühistada vaidlustatud kohtuotsus,

2) tühistada vaidlusalune rakendusotsus osas, milles jäetakse rahastamisest välja Tšehhi Vabariigi kantud kulud kogusummas 2 123 199,04 eurot, ja

3) mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.

33. Euroopa Komisjon palub,

1) jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja

2) mõista kohtukulud välja apellandilt.

34. Pooled osalesid kirjalikus menetluses ja 1. märtsi 2018. aasta kohtuistungil.

10 ELT 2015, L 16, lk 33.

V. Õiguslik analüüs

35. Tšehhi Vabariik esitab kolm väidet. Esimeses väites heidab ta ette, et vaidlustatud kohtuotsusega rikutakse määruse nr 479/2008 artiklit 11, teises väites, seda, et seoses õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtetega rikutakse määruse artikli 5 lõiget 2, ja kolmandas väites vaidlustab ta haldusmenetluses menetlusnormide rikkumise kohta antud hinnangu.

A. Esimese väite vastuvõetavus ja tõlgendamine

36. Esimeses väites vaidlustab Tšehhi Vabariik Üldkohtu käsitluse punktides 83–90, kus kohus sedastab, et vaidluse esemeks olevad meetmed ei ole kooskõlas määruse nr 479/2008 artikliga 11. Eraldi võetuna võib see väide näida vastuvõetamatu, kuna see ei puuduta Üldkohtu poolt vastavale väitele antud hinnangut.

37. Apellatsioonimenetluses piirdub Euroopa Kohtu pädevus Üldkohtu antud õigusliku hinnangu kontrollimisega. Kui poolel lubataks esitada Euroopa Kohtus esimest korda väide, mida ta ei ole esitanud Üldkohtus, siis võiks ta nimelt pöörduda Euroopa Kohtu poole, kellel on apellatsioonimenetluses piiratud pädevus, laiema vaidlusega kui see, mida lahendas Üldkohus.[11]

38. Vastupidi Tšehhi Vabariigi väidetule ei tulene selle väite vastuvõetavus ka kohtuotsusest kohtuasjades C-231/11 P-C-233/11 P.[12] Selle juhtumi korral oli esimeses kohtuastmes esitatud väitega võrreldes tegemist uue väitega Üldkohtu nende sedastuste vastu, mille Üldkohus tegi kohaldades oma täielikku pädevust kontrollida konkurentsi puudutavat sanktsiooni. Sel juhul oli seega juba Üldkohus vaidluse eset laiendanud, nii et apellatsioonkaebuses olid vastavad vastuväited lubatud.

39. Tšehhi Vabariik oli seoses õiguskindluse rikkumise väitega esitanud Üldkohtus tegelikult siiski väite, et vaidluse esemeks olevad meetmed vastasid toetuse maksmise tingimustele vastavalt määruse 479/2008 artiklile 11.[13]

40. Vastavalt sellele tegi Üldkohus vaidlustatud sedastused seoses määruse nr 479/2008 artikliga 11 ning tugines nendele oma otsuse tegemisel.

41. Üldkohtus väitis Tšehhi Vabariik küll ka seda, et ta ei käsitle vaidluse esemeks oleva meetme kooskõla määruse nr 479/2008 artikliga 11, kuid see väide on seletatav konteksti põhjal, nimelt sellega, et ta heitis peamiselt ette määruse artikli 5 lõike 2 rikkumist. Samas lõigus kinnitas Tšehhi Vabariik ka seda, et meede on kooskõlas artikliga 11.[14]

42. Seega võib Tšehhi Vabariik esitada apellatsioonkaebuses vaidlustatud kohtuotsuse nende punktide vastu vastuväiteid.

43. See ei tähenda muidugi seda, et Tšehhi Vabariik saaks selle väitega apellatsioonikaebuses otseselt vaidlustada komisjoni tuvastuse, et vaidluse esemeks olevad meetmed ei ole kooskõlas määruse nr 479/2008 artikliga 11, millele tugineb vaidlusalune rakendusotsus. See kujutaks endast esimeses kohtuastmes esitatud hagiga võrreldes uut väidet selle rakendusotsuse vastu. Apellatsioonikaebuses ei või aga esitada väiteid vaidlusaluse otsuse vastu, vaid ainult väiteid vaidlustatud kohtuotsuse vastu.

11 1. juuni 1994. aasta kohtuotsus, komisjon *vs.* Brazzelli Lualdi jt (C-136/92 P, EU:C:1994:211, punkt 59); 1. veebruari 2007. aasta kohtuotsus, Sison *vs.* nõukogu (C-266/05 P, EU:C:2007:75, punkt 95), ja 16. novembri 2017. aasta kohtuotsus, Ludwig-Bölkow-Systemtechnik *vs.* komisjon (C-250/16 P, EU:C:2017:871, punkt 29). Vaata ka kodukorra artikli 170 lõike 1 teine lause.

12 10. aprilli 2014. aasta kohtuotsus, komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 102.).

13 Hagiavalduse punkt 63.

14 Üldkohtus esitatud repliigi punkt 10.

44. Pigem saab Üldkohtu otsust kritiseerida ainult Üldkohtu antud õigusliku hinnangu suhtes. Üldkohus tegi vaidlustatud sedastused määruse nr 479/2008 artikli 11 kohta esimese väite raames, mille ese on nagu käesolevas menetluses käsitletava teise väite esegi määruse artikli 5 lõike 2 koosmõjus õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtetega rikkumine.

45. Seetõttu on mõttekas käsitleda Tšehhi Vabariigi kahte esimest väidet üheskoos ning kontrollida seejuures esimest väidet seoses teise väite teise osaga.

B. Esimene ja teine väide

46. Teise väitega heidab Tšehhi Vabariik ette, et on rikutud määruse nr 479/2008 artikli 5 lõiget 2 (selle kohta alljärgnev punkt 1) seoses õiguskindluse (selle kohta alljärgnev punkt 2) ja õiguspärase ootuse kaitse (selle kohta alljärgnev punkt 3) põhimõtetega. Artikli 11 kohta väidetu kuulub seejuures selle väite teise osa juurde, mille ese on õiguskindluse põhimõte.

1. Teise väite esimene osa – määruse nr 479/2008 artikli 5 lõige 2

47. Tšehhi Vabariik tugineb sellele, et pärast toetusprogrammi esitamist vastavalt määruse 479/2008 artikli 5 lõikele 2 ei esitanud komisjon vaidluse esemeks olevate edendamismeetmete suhtes vastuväiteid. Ta leiab, et seega kiitis komisjon need meetmed heaks ega saa neid tagantjärele tagasi lükata.

48. Üldkohus käsitleb seda väidet vaidlustatud kohtuotsuse punktides 29–67. Kohus tõdeb, et edendamismeetmete väljajätmine põhineb määruse nr 1306/2013 artiklil 52 ja see otsus ei ole vastuolus määruse nr 479/2008 artikli 5 lõikega 2. Asjaolu, et komisjon ei esitanud algul vastuväiteid, ei saa mõista meetme heakskiitmisena ega luua ümberlükkamatut eeldust, et meede on abikõlblik.

49. Järelikult ei saa seda kokkuvõttes pidada õigusnormi rikkumiseks.

50. Tšehhi Vabariigi väide lähtub sellest, et komisjoni pädevus jätta meetmed määruse nr 1306/2013 artikli 52 alusel liidu rahastamisest *tagantjärele* välja, ei ole kohaldatav meetmete suhtes, mis alluvad *eelkontrollile*, nagu näeb ette määruse nr 479/2008 artikli 5 lõige 2.

51. Nagu selgitab Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 31–46, ei anna kohaldatavate sätete sõnastus alust sellisele seisukohale. Määruse nr 479/2008 artikli 5 lõige 2 ja muud sätted ei välista tagantjärele kontrollimist, samuti ei piirata seoses eelnevalt kontrollitud meetmetega mingil moel määruse nr 1306/2013 artiklist 52 tulenevat pädevust.

52. Määruse nr 479/2008 artikli 5 lõike 2 kohased toetusprogrammid muutuvad siiski kohaldatavaks juhul, kui komisjon ei esita õigel ajal vastuväiteid. Vastupidi Tšehhi Vabariigi arvamusele ei tähenda see aga seda, et meetmete tagantjärele kontrollimine oleks välistatud.

53. Pigem käsitatakse vaidluse esemeks olevat määruse nr 479/2008 artikli 114 kohast edendamismeedet sekkumisena põllumajandusturgude reguleerimisse määruse nr 1290/2005 artikli 3 lõike 1 punkti b tähenduses. Viimati nimetatud säte reguleeris EAGFi teatud kulusid ja oli esitatud komisjoni vaidlusaluse rakendusotsuse ajal määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 4 lõikes 1. Kui selliseid kulutusi ei ole tehtud kooskõlas liidu õigusega, siis võtab komisjon vastavalt määruse nr 1306/2013 artiklile 52 vastu rakendusaktid, millega määratakse liidu rahastamisest väljajäetavad summad.

54. Ka nende eeskirjade kogu kontekst räägib Üldkohtu otsuse tõlgenduse poolt. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt rahastavad Euroopa põllumajandusfondid põllumajandusturgude ühise korralduse raames üksnes liidu õigusnormidega kooskõlas toimuvat tegevust.[15] Lisaks rõhutab komisjon põhjendatult, et määruse nr 479/2008 artikli 4 lõike 1 kohased toetusprogrammid peavad olema liidu õigusega kooskõlas.

55. Vastavalt sellele ei saaks komisjon üldse „seadustada" ühepoolselt kulusid, mis on vastuolus varem nõukogu ja praegu isegi nõukogu ja parlamendi ühiselt vastu võetud liidu toetusi käsitlevate õigusnormidega. Nagu komisjon õigesti märgib, on Üldkohus seega juba aktsepteerinud isegi selliste meetmete liidu rahastamisest väljajätmist, mille komisjon oli enne seda selgelt heaks kiitnud.[16] See peab siis seda enam kehtima edendamismeetmete kohta, mis allusid komisjoni eelnevale kontrollile, kuid muutusid pärast seda juba kohaldatavaks, kui komisjon ei olnud esitanud vastuväiteid.

56. Seoses sellega tuleb vähemalt arvesse võtta ka praktilisi probleeme, mis tulenevad sellest, et väga mahukate ja komplekssete toetusprogrammide eelkontroll võib kesta kolm kuud või teistkordsel kontrollimisel isegi kaks kuud. Kuigi Tšehhi Vabariik väidab, et Tšehhi programm oli väga väikese ulatusega ja kirjeldas selgelt vaidluse esemeks olevat edendamist, tuleb siiski lähtuda sellest, et muud toetusprogrammid on selgelt mahukamad ja komplekssemad. Kui sellistes programmides „peituvad" eeskirjade vastased edendamismeetmed, siis ei saa asjaolu, et komisjon neid kohe ei avastanud, viia selleni, et põllumajandusfondi vahendeid tuleb kasutada toetuseeskirjade vastaselt.

57. Tšehhi Vabariik tõstatab siiski õigustatud küsimuse, milline ülesanne on eelkontrollil, kui komisjon võib vaatamata sellele jätta need meetmed, mida ta esialgu ei vaidlustanud, hiljem rahastamisest välja. Vastus on siiski ilmne: selline eelkontroll vähendab vähemalt riski, et toetatakse meetmeid, mis ei vasta toetuse maksmise tingimustele. Lisaks võib eelkontroll, nagu järgnevalt selgitatakse,[17] luua teatud asjaoludel õiguspärase ootuse.

58. Eelkontrolli tõttu lasub komisjonil muu hulgas ka vastutus, et edendamismeetmed on kooskõlas toetuse maksmise tingimustega. Vähemalt teoreetiliselt näib olevat võimalik ette kujutada, et eelkontrolli oluliste puuduste korral saab komisjoni kohustada kahju hüvitama.

59. Seega tuleb teise väite esimene osa tagasi lükata, kuna see, et komisjon jättis eelnevalt edendamismeetmete vastu esitamata määruse nr 479/2008 artikli 5 lõike 2 kohased vastuväited, ei ole vastuolus nende meetmete rahastamisest tagantjärele väljajätmisega määruse nr 1306/2013 artikli 52 alusel.

2. Teise väite teine osa koosmõjus esimese väitega – õiguskindlus

60. Teise väite teise osaga heidab Tšehhi Vabariik ette õiguskindluse põhimõtte rikkumist.

61. Osas milles ta uuesti rõhutab, et komisjoni poolt eelkontrolli ajal vastuväidete esitamata jätmine põhjustab vaidluse esemeks olevate meetmete siduva heakskiitmise, mida ei saa tagantjärele kahtluse alla seada, tuleb viidata äsja teise väite esimese osa suhtes esitatud kaalutlustele: nimelt puudub eelkontrollil just selline toime.

15 Kohtuotsused, 7. veebruar 1979, Madalmaad *vs.* komisjon (11/76, EU:C:1979:28, punkt 8); 10. november 1993, Madalmaad *vs.* komisjon (C-48/91, EU:C:1993:871, punkt 14); 6. märts 2001, Madalmaad *vs.* komisjon (C-278/98, EU:C:2001:124, punkt 38); 24. veebruar 2005, Kreeka *vs.* komisjon (C-300/02, EU:C:2005:103, punkt 32), ja 6. november 2014, Madalmaad *vs.* komisjon (C-610/13 P, ei avaldata, EU:C:2014:2349, punkt 59).

16 Kohtuotsused, 30. september 2009, Madalmaad *vs.* komisjon (T-55/07, EU:T:2009:371) punkt 97) ja 25. veebruar 2015, Poola *vs.* komisjon (T-257/13, EU:T:2015:111, punkt 53), viimast kinnitab kaudselt 7. juuli 2016. aasta kohtuotsus, Poola *vs.* komisjon (C-210/15 P, ei avaldata, EU:C:2016:529, punkt 43). Vaata ka pooleliolev kohtuasi C-120/17, Ministru kabinets (ELT 2017, C 168, lk 23).

17 Vt alljärgnevad punktid 84 jj.

62. Selles osas ei muuda midagi ka komisjoni teadete siduvuse puudumine. Nimelt ei jäeta mitte komisjoni esimese kirjaga meedet rahastamisest välja, vaid vaidlusaluse rakendusotsusega. Komisjoni poolt enne seda edastatud kahtlused ja vastuväited on üksnes hoiatused, et esineb selline otsus võidakse teha. See ei kujuta endast õiguskindluse nõude rikkumist. Pigem on – põhimõtteliselt – tegemist liikmesriigiga lojaalse koostöö tegemise põhimõtte kohaldamisega (EL lepingu artikli 4 lõige 3)

63. Nii nagu esimeses väites, tugineb Tšehhi Vabariik ka teise väite teises osas sellele, et vaidlusalused meetmed olid kooskõlas toetuse maksmist käsitlevate sätetega.

64. Seoses õiguskindluse põhimõttega on see väide natuke üllatav, sest see väide esitatakse tavaliselt argumendina õigusliku olukorra säilitamiseks, kuid siiski mitte iseseisva argumendina otsuse vastu nagu kõnealune rakendusotsus. Kokkuvõttes on käesoleval juhul asi siiski selles, et soovitakse olukorda säilitada, nimelt vaidluse esemeks olevate meetmete abikõlblikkust.

65. Õiguskindluse põhimõte nõuab, et õigusnorm peab võimaldama asjasse puutuvatel isikutel täpselt teada neile selle õigusnormiga pandud kohustuste ulatust, eriti siis, kui õigusnorm võib tekitada rahalisi kohustusi.[18] Seega ei saa komisjon EAGFi raamatupidamisarvestuse ajal tehtava korrektuuri korral tugineda tõlgendusele, mis ei arvesta sõnade tavalist tähendust ning mis seetõttu ei ole siduv.[19] Seda enam ei saa ta tunnistada meedet toetuse maksmise tingimustega mitte kooskõlas olevaks, kui meede on tegelikult nende tingimustega kooskõlas. Õiguskindlus tähendab loomulikult ka seda, et võib eeldada, et õigust järgitakse.

66. Seega on vaidlusalune rakendusotsus kooskõlas õiguskindluse põhimõttega juhul, kui välja jäetud meetmed olid toetuse maksmise tingimustega vastuolus. Otsus ei oleks seevastu kooskõlas oma õigusliku aluse ja õiguskindluse põhimõttega siis, kui meetmed olid siiski toetuseeskirjadega kooskõlas.

67. Teatud moel on see nende põhimõtete pahupool, mis seisavad vastu Tšehhi Vabariigi positsioonile komisjoni vaikimise tagajärgede kohta eelkontrolli menetluses vastavalt määruse nr 479/2008 artikli 5 lõikele 2. Selle eesmärk, et komisjoni korrektuur on sellisele vaikimisele vaatamata võimalik, on nimelt toetuse maksmist käsitlevate sätete järgimise maksmapanek.

68. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 83 sedastab Üldkohus, et määruse nr 1493/1999 artikli 11 lõike 3 ja määruse nr 479/2008 artikli 11 lõike 3 sõnastus ei puuduta selgelt viinamarjaistanduste kaitset loomade või lindude põhjustatud kahjude vastu, nii nagu neid hõlmab kõnealune kaitsemeede.

69. Vastupidi komisjoni seisukohale ei ole see sedastus *obiter dictum*, vaid Üldkohtu kandev argument. Kui see puuduks, võiks Tšehhi Vabariik heita ette põhjenduse puudulikkust, sest Üldkohus ei oleks vastanud määrava tähtsusega väitele.

70. Üldkohtu sedastus rikub siiski õigusnormi.

71. Tšehhi Vabariik esitab sellele põhjendatult vastuväite, et sedalaadi kaitsemeetmed võivad vähemalt sõnastuse kohaselt kujutada endast viinamarjaistanduste haldamise parandamist asjakohase määruse artikli 11 lõike 3 punkti c tähenduses. Nimelt kui varem sellised kaitsemeetmed puudusid, siis parandab nende juurutamine kahtlemata viinamarjaistanduste haldamist.

18 Kohtuotsused, 15. detsember 1987, Taani *vs.* komisjon (348/85, EU:C:1987:552, punkt 19) ja 21. juuni 2007, ROM-projecten (C-158/06, EU:C:2007:370, punktid 25 ja 26).

19 Kohtuotsused, 27. jaanuar 1988, Taani *vs.* komisjon (349/85, EU:C:1988:34, punkt 16); 1. oktoober 1998, Ühendkuningriik *vs.* komisjon (C-209/96, EU:C:1998:448, punkt 35); Prantsusmaa *vs.* komisjon (C-232/96, EU:C:1998:449, punkt 37); Taani *vs.* komisjon (C-233/96, EU:C:1998:450, punkt 38); Iirimaa *vs.* komisjon (C-238/96, EU:C:1998:451, punkt 81) ja Itaalia *vs.* komisjon (C-242/96, EU:C:1998:452, punkt 29).

72. Selles osas ei muuda midagi kõnealuste meetmete kohta üldmõistete „viinamarjaistanduste ümberkorraldus ja muutmine“ kasutamine. Neid võiks mõista nii, et viinamarjaistandused tuleb ümber ehitada, kuid esiteks võivad ka loomade ja lindude eest kaitsmise meetmed olla ehituslikku laadi ning teiseks räägib eelkõige viinamarjaistanduste haldamise parandamise kategooria artikli 11 lõike 3 punkti c tähenduses laiema arusaama poolt, mis hõlmab ka metoodilisi muudatusi, niivõrd kui nende ese on ainult viinamarjaistanduste haldamine.

73. Nende kaitsemeetmete väljajätmisel liidu toetusest võib parimal juhul tugineda asjaomase edendamistüübi eesmärgile.

74. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 89 tõdeb Üldkohus selle kohta, et ei ole näha, et vaidluse esemeks olev meede edendaks toodangu kohandamist turu nõuetele, või et see parandaks veinitootjate konkurentsivõimet.

75. Kui see tõdemus näib turu nõuetele kohandamise osas olevat mõistetav, aga käesolevas menetluses ei tule selle üle otsustada, ei ole see samas konkurentsivõime suhtes veenev.

76. Nimelt parandab loomade ja lindude tekitatud kahju vähendamine, nagu väidab õigesti Tšehhi Vabariik, veinitootjate konkurentsivõimet.

77. Vastavalt määruse nr 1493/1999 artikli 11 lõikele 2, mis kehtis enne vaidluse esemeks olevat edendamist, oli edendamise eesmärk turu nõuetele kohandamine. Käesoleval juhul asjakohase määruse nr 479/2008 artikli 11 lõike 1 eesmärk oli siiski üldisemalt sõnastatud. Selle kohaselt tuli nimelt edendada konkurentsivõime parandamist.

78. Vastupidi komisjoni väidetele, ei tulene ka määruse nr 479/2008 põhjendustest, et uus regulatsioon pidi sisuliselt vastama vanale regulatsioonile. Vastupidi, põhjendus 5 räägib põhjalikust muudatusest, millega tuleb saavutada veinitootjate konkurentsivõime suurendamine. Turu nõuetele kohandamisest seoses ümberkorraldamis- ja muutmismeetmetega ei ole seevastu enam juttu.

79. Ka komisjon on seisukohal, et viinamarjaistanduste ümberkorraldamis- ja muutmismeetmete eesmärk ei või siiski olla olemasolevate tootmisstruktuuride säilitamine, vaid et nendega tuleb taotleda kvalitatiivset arengut.

80. See väide on küll veenev, kuid ei näita siiski seda, miks loomade ja lindude tekitatud kahju vähendamise meetmed ei saa sellele kaasa aidata. Sellega seoses rõhutab komisjon, et hernehirmutisi ja sarnaseid meetmeid on juba ammu kasutatud, kuid see ei välista seda, et Tšehhi edendamismeetmete eesmärk oli senise praktika parandamine. Selle poolt räägib muu hulgas Tšehhi väide, mida ei ole vaidlustatud, et alates edendamismeetme võtmisest on toodangu hulk peaaegu kolmekordistunud, mis viitab parendatud tootmismeetoditele.

81. Sealjuures ei esitanud komisjon selle kohta vaidlusaluse rakendusotsuse vastuvõtmisel ega ka kohtumenetluses vastuväidet, et konkreetsed edendamismeetmed olid mõeldud ainult olemasoleva praktika jätkamiseks.

82. Ka komisjoni viide, et määruse nr 479/2008 artikkel 14 lubab toetada loomade ja lindude eest kaitsmist, ei vii teistsuguse tulemuseni – hoopis vastupidi. Sellest nähtub, et seadusandja oli põhimõtteliselt valmis sellise kahju kõrvaldamist toetama. Seetõttu ei ole vaidlusaluste edendamismeetmete artiklist 11 väljajätmine vaevalt mõeldav.

83. Seega tuleb teise väite teise osaga nõustuda ja vaidlustatud kohtuotsus tuleb tühistada.

3. Teise väite kolmas osa – õiguspärase ootuse kaitse

84. Äsja tehtud järelduse tõttu ei ole teise väite kolmas osa enam tähtis. Kui Euroopa Kohus ei järgi minu seisukohta, seega juhul, kui tuleb lähtuda sellest, et meetmed ei olnud abikõlblikud, kontrollin ma seda siiski teise võimalusena.

85. Selle väitega vaidleb Tšehhi Vabariik vastu Üldkohtu märkustele õiguspärase ootuse kaitse kohta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 96–100.

86. Üldkohus rõhutab selle kohta punktis 96, et komisjon ei andnud Tšehhi Vabariigile täpseid kinnitusi. Punkti 97 kohaselt on sellised kinnitused isegi välistatud, sest vaikimine eelkontrolli ajal ei kujuta endast komisjoni otsust kooskõla kohta toetuse maksmise tingimustega.

87. Need Üldkohtu märkused tuginevad väljakujunenud kohtupraktikale, mille kohaselt on igal üksikisikul, kelles ühenduse administratsioon on konkreetseid kinnitusi andes tekitanud põhjendatud lootuse, õigus tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele.[20]

88. Komisjoni vastuväidete puudumine määruse nr 479/2008 artikli 5 lõike 2 kohases menetluses on täpsemal vaatlusel artikli 11 taustalt siiski sellisele kinnitusele väga lähedal.

89. Isegi juhul, kui Euroopa Kohus ei järgi minu tõlgendust määruse nr 479/2008 artikli 11 kohta, ei ole see selle sätte kohaselt vähemalt mitte täielikult arusaamatu eeldus, et vaidluse esemeks olevad edendamismeetmed vastavad toetuse maksmise tingimustele. Seda kinnitab 8. märtsi 2013. aasta rakendusmäärus nr 202/2013, milles komisjon pidas ilmselt vajalikuks esimest korda selgelt sätestada, et kaitsemeetmed loomade, lindude või rahe tekitatud kahju vastu ei ole abikõlblikud.

90. Neid erilisi asjaolusid arvestades ei tule eelkontrolli raames vastuväidete esitamata jätmist pidada erandina mitte ainult vaikimiseks kooskõla küsimuse suhtes, vaid edendamismeetmete heakskiitmiseks.

91. Selle tõlgenduse poolt räägib ka Tšehhi Vabariigi väide, mida ei ole vaidlustatud, et toetusprogramm koosnes ainult kaheksast leheküljest ning vaidluse esemeks olev meede oli selles selgelt kirjeldatud. Seega oli komisjonil kahtlemata võimalus esitada õigel ajal vastuväited ja säästa kõiki asjaosalisi käesolevast kohtuvaidlusest.

92. Komisjoni poolt kuni 3. detsembrini 2012 tehtud muud avaldused on äärmiselt arusaamatud ja lubasid vähemalt eeldada, et vaidluse esemeks olevad meetmed vastasid siiski toetuse maksmise tingimustele.

93. Esiteks näitab 20. veebruari 2009. aasta teade, et komisjon kahtles juba siis, kui ta pidi toetusprogrammi teist korda kontrollima, vaidluse esemeks olevate meetmete vastavuses toetuse maksmise tingimustele. Vaatamata sellele ei esitanud ta vastuväiteid. Seega võis eeldada, et kahtlused olid kas tähtaja lõppedes kõrvaldatud või puudutasid möödunud toetusperioode.

94. Teiseks tuginesid nimetatud teade ja 22. märtsi 2010. aasta teade ning 31. jaanuari 2011. aasta protokoll üksnes varem kehtinud määrusele nr 1493/1999. Nagu eespool selgitatud,[21] erineb see määruse edendamise eesmärgi poolest siiski otsustavalt määrusest nr 479/2008.

95. Komisjon tugineb esimest korda ka määrusele nr 479/2008 alles 3. detsembri 2012. aasta teates. Selleks ajaks oli vaidluse esemeks olev edendamine siiski juba läbi viidud, sest komisjon oli ainult aastatel 2010–2012 toimunud edendamise rahastamisest välja jätnud.

20 Vt näiteks kohtuotsused, 16. detsember 1987, Delauche *vs.* komisjon (111/86, EU:C:1987:562, punkt 24); 18. juuli 2007, EAR *vs.* Karatzoglou (C-213/06 P, EU:C:2007:453, punkt 33) ja 9. november 2017, LS Customs Services (C-46/16, EU:C:2017:839, punkt 35).

21 Punktid 74–77.

96. Nendele komisjoni olulistele suhtlusvigadele vaatamata arvan ma siiski, et Tšehhi Vabariigi võimaliku ootuse suhtes, et vaidluse esemeks olevad edendamismeetmed on abikõlblikud, ei kohaldata hiljemalt alates 20. veebruari 2009 aasta teatest õiguspärase ootuse kaitset.

97. Siiski võib leiduda olukordi, kus komisjoni vastuolulised avaldused võivad ebaselge õigusliku olukorra puhul luua õiguspärase ootuse. Kui liikmesriik kasutab liidu toetust, siis on tal ka kõrgendatud hoolsuskohustused. Seetõttu nõuavad isegi väikesed kahtlused teatud meetmete abikõlblikkuse suhtes komisjonile järelpärimise esitamist. Sellised kahtlused olid olemas hiljemalt alates komisjoni 20. veebruari 2009. aasta teatest.

98. Selles osas ei muuda midagi Tšehhi Vabariigi väide nimetatud teate siduvuse puudumise kohta. Õiguspärase ootuse kaitse kohaldamise korral võimalikule ootusele ei ole siduvus nimelt tähtis. Pigem välistatakse õiguspärase ootuse kaitse juba igasuguse kahtlust äratava teabe korral.

99. Kui Euroopa Kohtul tuleb käsitleda teise väite kolmandat osa, siis tuleb see väide seega tagasi lükata.

C. Kolmas väide – vaidlusaluse rakendusotsuse eelmenetlus

100. Kolmanda väitega, mida ma kontrollin samuti veel ainult teise võimalusena, vaidlustab Tšehhi Vabariik Üldkohtu sedastused esimeses kohtuastmes esitatud teise väite kohta. Seejuures seisneb asi lõpuks selles, et komisjon oli küll läbi viinud uurimise eelarveaastate 2007/2008 ja 2008/2009 kohta ning Tšehhi Vabariigi nende tulemuste suhtes ka ära kuulanud, kuid vaidlusalune rakendusotsus vähendab siiski aastate 2010–2012 osas tunnustatud kulusid. Selle kohta ei olnud Tšehhi Vabariigil piisavat võimalust arvamust avaldada.

101. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 110–114 tugines Üldkohus sellele, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et kui finantskorrektsioonide tegemist põhjendavad eiramised jätkuvad pärast seda, kui kontrolli tulemustest on kirjalikult teada antud, on komisjonil õigus või isegi kohustus võtta seda olukorda arvesse, kui ta määrab kindlaks ajavahemiku, mille kohta asjaomane finantskorrektsioon tehakse.[22]

102. Üldkohtu põhjendus on paljusõnaline, kuid jätab siiski otsustava aspekti rõhutamata: kui komisjon viivitab korrektuuri mitteabikõlblike meetmete jätkumise tõttu üle uurimise ajaliste raamide, siis oli liikmesriigil põhimõtteliselt juba uurimise ajal piisav võimalus avaldada oma seisukoht küsimuses, kas meede vastab toetuse maksmise tingimustele.

103. Tšehhi Vabariik esitab põhjendatult vastuväite, et vaidlusalune rakendusotsus ei ületa rahastamise vähendamisel mitte ainult uurimisperioodi, vaid hõlmab uuritud aastate asemel täiesti muud, järgnevat perioodi. Ta järeldab sellest siiski vääralt, et komisjon tunnustas eelnevate aastate meetmete õiguspärasust, nii et läbi viidud ärakuulamistest enam ei piisa.

104. Pigem tuleneb 22. aprilli 2014. aasta kirjast, et komisjon eeldas seoses varasema perioodiga tegelikult Tšehhi Vabariigi õiguspärast ootust. Komisjon jäi siiski oma seisukoha juurde, et edendamismeetmed ei vastanud toetuse maksmise tingimustele.

105. Tšehhi Vabariigi vastuväide tuleb seega tagasi lükata.

22 9. jaanuari 2003. aasta kohtuotsus, Kreeka *vs.* komisjon (C-157/00, EU:C:2003:5, punkt 45).

106. Lisaks heidab Tšehhi Vabariik ette, et Üldkohus ei võtnud arvesse, et toetuse õiguslik alus on vahepeal muutunud. 3. detsembri 2012. aasta teates on aga seda õiguslikku alust mainitud. Järgnevalt andis lepitusmenetlus Tšehhi Vabariigile piisava võimaluse oma seisukoha esitamiseks komisjoni arvamuse kohta.

107. Peale selle väidab Tšehhi Vabariik, et ta sai alles pärast lepitusorgani aruannet esimest korda 22. aprilli 2014. aasta teatest teada, et komisjon tunnustab põhimõtteliselt tema õiguspärast ootust, et edendamismeetmed on seadusega kooskõlas, kuid et see õiguspärane ootus langes 22. märtsi 2010. aasta teatega uuesti ära. Ta väidab, et selle argumendi suhtes ei saanud ta oma arvamust avaldada.

108. Ka see väide ei ole veenev. Nagu tuleneb eelkõige lepitusorgani aruandest,[23] tugines Tšehhi Vabariik juba enne 22. aprilli 2014 õiguspärase ootuse kaitsele ja pidi seega tegelema küsimusega, millised komisjoni teated võivad seda kõigutada. Ta oleks võinud seega juba enne seda komisjonile nende küsimuste kohta oma arvamust avaldada. Aga ka pärast seda komisjoni teadet jäi vähemalt veel mitu kuud, mille jooksul Tšehhi Vabariik oleks võinud kirjale enne seda reageerida, kui komisjon võttis lõpuks vastu vaidlusaluse rakendusotsuse.

109. Lisaks on õiguspärase ootuse esmakordne tunnustamine Tšehhi Vabariigile kasulik. Enne seda kavatses komisjon selgelt suuremad summad toetusest välja jätta. Soodustus, mis rajaneb soodustatud isiku poolt esitatul, ei vaja tavaliselt siiski ärakuulamist.

110. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 115 tõdes Üldkohus veel, et selline korrektuuri laiendamine ei nõua määruse nr 885/2006 artikli 11 lõike 3 teises lõigus sätestatud menetlusnormide järgimist.

111. Selles suhtes tuleb viidata sellele, et määruse nr 885/2006 menetlusnormid, millele Tšehhi Vabariik tugineb, ei kehtinud enam 16. jaanuaril 2015 vaidlusaluse rakenduseotsuse tegemise ajal. Komisjon oli selle määruse juba alates 31. detsembrist 2014 kehtetuks tunnistanud.[24] Asjakohasel ajal leidusid vastavad õigusnormid rakendusmääruse nr 908/2014 artiklis 34.

112. Need õigusnormid nõuavad aga sama vähe kui määruse nr 885/2006 artikkel 11 tingimata seda, et komisjon tugineks rahastamise vähendamisel uurimisele. Ainult selline uurimine eeldab aga erilist kuulamismenetlust, mille puudumist Tšehhi Vabariik ette heidab.

113. Kui Euroopa Kohus käsitleb kolmandat väidet, siis tuleb see väide seega tervikuna tagasi lükata.

VI. Üldkohtule esitatud hagi

114. Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 esimesele lõigule võib kohus Üldkohtu otsuse tühistamise korral ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium lubab, või suunata asja tagasi Üldkohtusse otsustamiseks.

115. Käesoleval juhul võimaldab menetlusstaadium teha lõpliku kohtuotsuse. Eespool punktides 63–83 kirjeldatud põhjustel tuleb hagi rahuldada ja vaidlusalune rakendusotsus tühistada.

23 Üldkohtule esitatud hagi lisa A.11.

24 Komisjoni 11. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 907/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 makse- ja muude asutuste finantsjuhtimise, raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise, tagatiste ja euro kasutamise osas (ELT 2014, L 255, lk 18) artikli 44 punkt c.

VII. Kohtukulud

116. Kodukorra artikli 184 lõige 2 sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuse suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

117. Kuna Tšehhi Vabariik on kohtuvaidluse võitnud ja esitanud vastava taotluse, tuleb kohtukulud välja mõista komisjonilt.

VIII. Väljund

118. Eelnevale tuginedes teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada järgmiselt:

1. Tühistada 20. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (T-141/15, EU:T:2016:621).

2. Tunnistada kehtetuks komisjoni 16. jaanuari 2015. aasta rakendusotsus (EL) 2015/103, mille kohaselt Euroopa Liidu rahastamine ei kata teatavaid kulusid, mida liikmesriigid on kandnud Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) raames, selles osas, milles see jätab Euroopa Liidu rahastamisest välja Tšehhi Vabariigi kantud kulud kogusummas 2 123 199,04 eurot.

3. Mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.